

Nr 1 y

Försvarsutskottets yttrande över motionen 1974:345 om gemensam stationeringsort för civilbefälhavaren och militärbefälhavaren.*Till civilutskottet*

Genom beslut den 8 februari 1974 har civilutskottet berett försvarsutskottet tillfälle att avge yttrande över motionen 1974:345 om gemensam stationeringsort för civilbefälhavaren och militärbefälhavaren.

Försvarsutskottet har inhämtat yttrande över motionen från överbefälhavaren. Efter remiss från civilutskottet har yttranden också inkommit från civilbefälhavarna i södra, västra och östra civilområdena samt Bergslagens civilområde.

Försvarsutskottet får med anledning av motionen anföra följande.

I motionen konstateras att man inom nedre Norrlands civil- och militärområde anser det vara en betydande fördel att civilbefälhavaren och militärbefälhavaren där har samma stationeringsort. Särskilt angeläget anses det vara att civilbefälhavarens kansli finns på samma ort som militärområdesstaben. Motionärerna hemställer att riksdagen uppdrar åt Kungl. Maj:t att efter hand genomföra sådan organisationsförändring att civilbefälhavaren och hans kansli får stationeringsort i samma län som militärbefälhavaren.

Det är endast i nedre Norrlands civil- och militärområde som stationeringsorten är gemensam för civilbefälhavaren och militärbefälhavaren. Läget i stort framgår av nedanstående sammanställning.

<i>Civo/milo</i>	<i>Civilbefälhavarens kansli</i>	<i>Militärområdes- staben</i>
Södra	Malmö	Kristianstad
Västra	Göteborg	Skövde
Östra	Stockholm	Strängnäs
Bergslagens	Falun	Karlstad
Nedre Norrlands	Östersund	Östersund
Övre Norrlands	Luleå	Boden

Motionärerna gör en preliminär bedömning av möjligheterna att tillgodose deras synpunkter. I övre Norrland är lokaliseringen enligt motionärernas mening godtagbart ordnad. I östra civil- och militärområdet anser de det vara svårt att uppfylla önskemålet om en gemensam lokalisering. I övrigt

kan denna rationalisering enligt motionärerna genomföras godtagbart i västra civil- och militärområdet och bra i övriga civil- och militärområden vid byte genom naturlig avgång av civilbefälhavare.

Motionen avstyrks av de fyra civilbefälhavare som hörts i ärendet. Lokaliseringen av civilbefälhavaren och hans kansli kan inte ensidigt bedömas med hänsyn till behovet av samverkan med militärbefälhavaren och militärområdesstaben. *Civilbefälhavaren i östra civilområdet* konstaterar för sin del bl. a.:

Behovet och betydelsen av en smidig samverkan mellan militärområdesstab och civilbefälhavarkansli skall självfallet inte underskattas, men det är angeläget att man vid frågans avgörande tillräckligt beaktar motsvarande behov beträffande myndigheterna inom den civila sektorn. Denna rent civila samverkan kan utgöra en grundläggande förutsättning för ett gott utbyte av samverkan civilt/militärt.

Enligt *överbefälhavaren* skulle samordningsverksamheten från militärbefälhavarnas synpunkt underlättas om civilbefälhavarnas kanslier var samlokaliserade med militärområdesstaberna. Han pekar emellertid också på att civilbefälhavarkanslierna även skall samverka med ett stort antal civila myndigheter. Konsekvenserna för denna samverkan vid en flyttning av civilbefälhavarkanslierna till militärområdesstabernas stationeringsorter kan överbefälhavaren i nuläget inte överblicka.

Några väsentligare nackdelar med nuvarande ordning har överbefälhavaren inte kunnat konstatera. Av yttrandena att döma är civilbefälhavarna av samma uppfattning.

Försvarsutskottet kan för sin del hålla med motionärerna om att det skulle vara till fördel för samverkan i fred mellan civilbefälhavare och militärbefälhavare om stationeringsorten – som fallet är i nedre Norrlands civil- och militärområde – vore gemensam. Frågan om civilbefälhavarens och fredskansliets stationeringsort kan emellertid inte bedömas endast med hänsyn till behovet av samverkan med militärbefälhavaren och militärområdesstaben. Som framgår av remissvaren är civilbefälhavaren, för att kunna lösa sina uppgifter som samordnande instans på det civila området, i allmänhet mera beroende av en lokalisering i nära anslutning till de myndigheter och andra organ vilkas försvarsplanläggning det i första hand gäller att samordna. Utskottet är med hänsyn härtill inte berett att tillstyrka motionärernas önskemål, som går ut på en prioritering av kontaktbehovet mellan civilbefälhavaren och militärbefälhavaren.

Av betydelse i sammanhanget är att befattningen som civilbefälhavare inte är knuten till visst län inom civilområdet utan till viss person. Som en följd härav har inte heller civilbefälhavaren och hans kansli alltid samma förläggningsort. En åtskillnad finns i nuläget inom östra och västra civilområdena, där civilbefälhavarna bor i Uppsala resp. Mariestad medan kanslierna finns i Stockholm resp. Göteborg.

Motionsyrkandet innebär att man framgent skulle knyta civilbefälhavar-

funktionen till visst län inom civilområdet. En sådan ordning kan uppenbarligen få negativa konsekvenser, när det gäller att få en lämplig landshövding som civilbefälhavare. Utskottet anser, i likhet med överbefälhavaren, att nuvarande system har bestämda fördelar i detta hänseende. Även av detta skäl bör motionen alltså enligt utskottets mening avslås.

En fråga som väntar på sin lösning är emellertid lokaliseringen av civilbefälhavarnas kanslier. *Civilbefälhavaren i södra civilområdet* erinrar om 1964 och 1968 års riksdagsbeslut och konstaterar att fredsorganisationen sedan sex år tillbaka är en försöksorganisation vid två kanslier och ett provisorium vid de fyra övriga. Civilbefälhavaren anför ytterligare:

Det är heller inte fastslaget, var fredskanslierna skall finnas. Även om praxis utbildats så, att kanslierna legat kvar trots att till civilbefälhavare utsetts en landshövding i annan residensort, känner personalen en ganska stor otrygghet. Enligt uttalandena i samband med propositionen 1964 kan kansliet för södra civilområdets del få flytta mellan sex residensorter.

Civilbefälhavaren slutar med en förhoppning att riksdagen nu skall medverka till att alla sex civilbefälhavarna får en fastställd organisation, liksom också till att kansliernas fredsframläggningssorter fastställs.

Frågan om kansliernas fredsframläggningssorter behandlades redan i propositionen 1964:109 angående totalförsvarets regionala ledning. Chefen för försvarsdepartementet beskrev situationen på följande sätt (s. 147):

Självfallet är det önskvärt att inte behöva flytta kansliet i samband med ombyte av civilbefälhavare. Jag anser det emellertid inte möjligt att göra några bindande uttalanden härom. Kansliet måste enligt min mening i regel framläggas till den ort, där civilbefälhavaren finnes, och uppdraget som civilbefälhavare kan i allmänhet inte knytas till visst län.

Praktiska skäl talar givetvis för att civilbefälhavaren och hans kansli bör vara lokaliserade på samma ort. Det innebär emellertid att kanslierna vid ombyte av civilbefälhavare kan behöva flytta från en residensort till en annan. Som framgår av det föregående är det i ett par fall så att civilbefälhavare och kansli har olika stationeringsorter. Detta har uppenbarligen inte ansetts vara förenat med några större olägenheter.

Det finns också skäl som talar för att kanslierna erhåller fasta framläggningssorter i fred. Behovet av en central placering i förhållande till de civila organ, vilkas försvarsplanering skall samordnas, väger tungt i detta sammanhang. Även av hänsyn till personalen vid kanslierna är det angeläget att stationeringsorten bibehålls oavsett vilken landshövding som förordnas som civilbefälhavare.

Försvarsutskottet har för sin del kommit fram till att frågan om civilbefälhavarkansliernas fredsframläggningssorter nu bör få en varaktig lösning. Övervägande skäl talar enligt utskottets mening för att kanslierna får stadigvarande framläggningssorter och att lokaliseringen bestäms i första hand med hänsyn till den civila försvarsplanläggning som skall samordnas. De

eventuella olägenheter som följer av att kanslierna i något eller några fall ligger på annan plats än civilbefälhavarens stationeringsort torde inte vara större än att de kan accepteras.

Stockholm den 16 maj 1974

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), Gustafsson i Uddevalla (s), Pettersson i Kvänum (c), Gustavsson i Ängelholm (s), Karl Bengtsson i Varberg (fp), fru Sundström (s), herrar Brännström (s), Gernandt (c), Olsson i Asarum (s), Björk i Gävle (c), Johansson i Växjö (c), Konradsson (s) och Danell (m).